

FI lausuntopyyntö VV

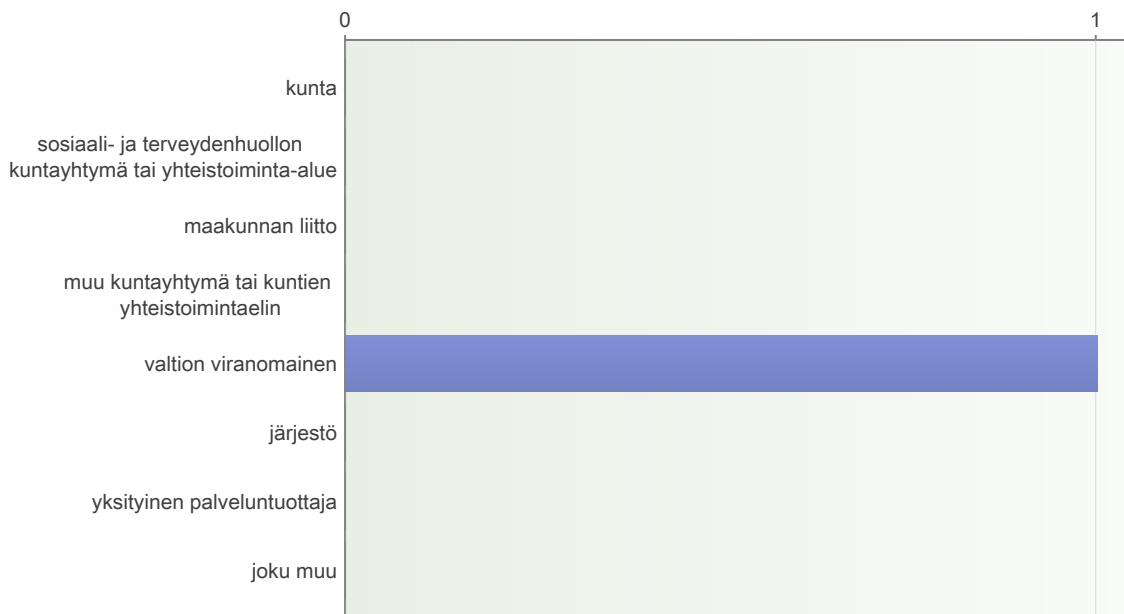
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Valtiontalouden tarkastusvirasto	Anna-Liisa Pasanen			

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

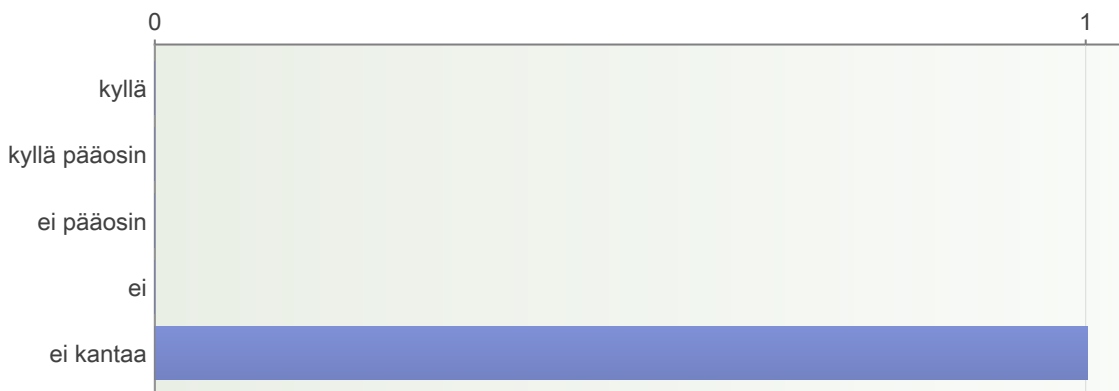
Vastaajien määrä: 1

- Ei voida ottaa kantaa uudistuksen tässä vaiheessa, koska terveys- ja hyvinvointierojen kaveneminen on monen tekijän summa, johon vaikuttavat mm. väestön demografiset tekijät (ikä, sukupuoli), sosio-ekonomiset tekijät, väestön käyttäytyminen (henkilökohtaiset ratkaisut terveyskäyttäytymisessä ja palveluihin hakeutuminen) sekä väestön eri tarpeisiin tarjolla oleva palveluvalikoima ja sen laatu. Uudistuksen vaikutukset väestön terveys- ja hyvinvointieroihin olisivat nähtävissä vasta vuosien kuluttua uudistuksen toimeenpanosta. Oletettavaa on, että Suomessa tulee jatkossakin olemaan alueellisia terveys- ja hyvinvointieroja, joihin sote-palvelujen tarjonnalla ja rakenteella voidaan vaikuttaa vain rajatussa määrin.

Sote-uudistus lähtökohtaisesti parantaisi palvelujen yhdenvertaista saatavuutta valinnanvapauden laajentuessa, mutta todellisuudesta palvelujen saatavuus riippuu palvelun tarjoajien määrästä ja palveluvalikoiman sisällöstä, joissa tulee olemaan alueellisia eroja. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus tuskin toteutuu samalla tavalla eri puolilla maata.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

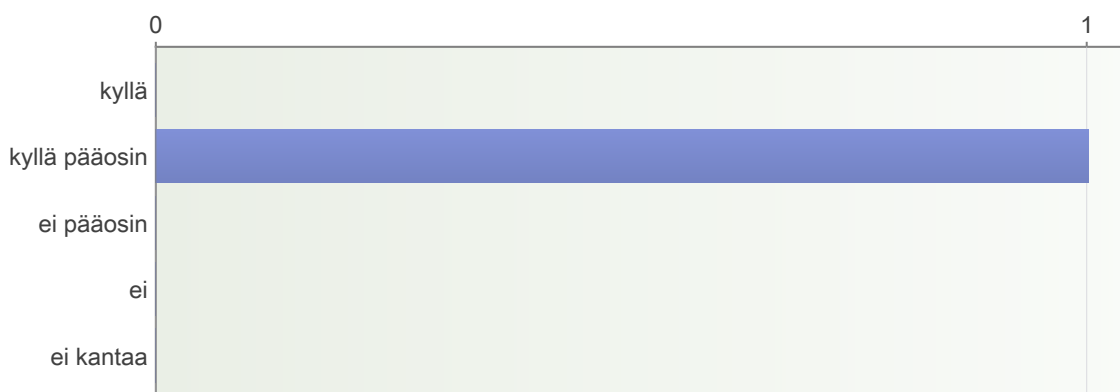
Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla olisi laajemman valinnanvapauden myötä nykyistä enemmän vaikutusmahdollisuuksia valita palveluntuottajia (sote-keskus, suunhoidon yksikkö ja maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste tai väliaikainen palvelun tuottaja sekä maksu- ja asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin määrittelemiä palvelun tuottajia) ja esittää toivomus palvelua antavista ammattihenkilöistä.

Asiakaan vaikutusmahdollisuus omiin palveluihin riippuu kuitenkin sekä palvelujen markkinoista että palveluihin ohjauksesta ja palveluista saatavan tiedon laadusta. Jos alueella ei julkisen tarjoajan lisäksi ole muita palveluntuottajia, asiakkaiden valinnanmahdollisuus omiin palveluihinsa ei lisäännä. Alueilla, joilla palvelun tarjonta on laajaa, asiakkaan todellinen vaikutusmahdollisuus omiin palveluihinsa edellyttää tehokasta ja korkeatasoista informaatiojärjestelmää valittavista palveluista ja niiden sopivuudesta asiakkaan tarpeisiin. Etenkin asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin saaneet asiakkaat tarvitsevat tietoa ja ohjausta valitakseen palvelutarpeensa mukaisen palvelun.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

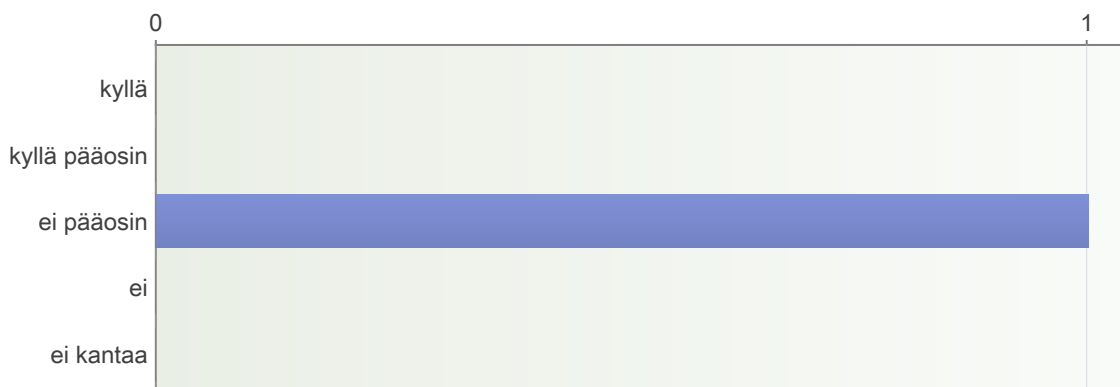
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pääosin kyllä. Suun terveydenhuollon osalta asiakas voi valita sekä suunhoidon yksikön että yksikössä toimivan ammattihenkilön ilman palvelutarpeen arviointia. Terveys- ja sosiaalipalvelujen osalta asiakas voi hakeutua haluamaansa sote-keskukseen tai maakunnan liikelaitoksen toimipisteeseen tai valita maksusetelin määrittelemän palvelun tarjoajat. Muut kuin suoran valinnan palveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveystalvetut maakunnan liikelaitos määrittelee asiakkaan palveluntarpeen perustella. Palvelutarpeen arvioinnin tulos ratkaisee sen, saako asiakas palvelua, mitä palveluja ja mistä hän palveluja voi saada.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

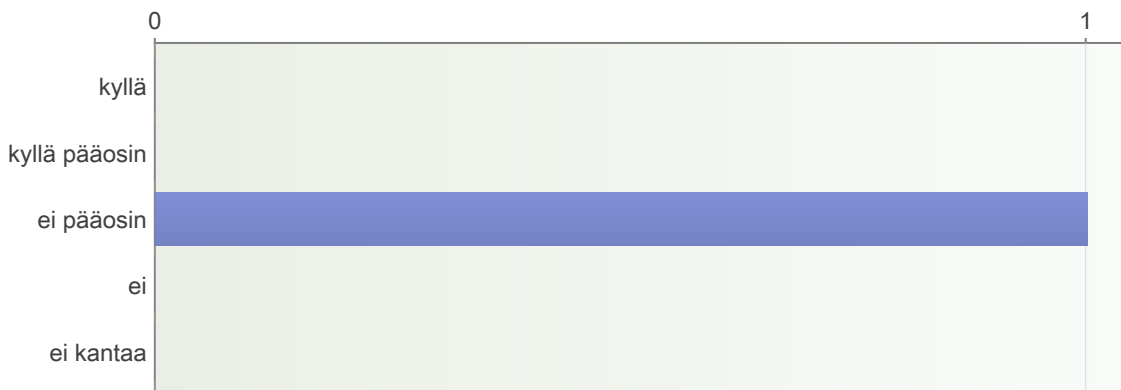
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita ei toteutuisi uudistuksessa kovin hyvin. Niiden palveluiden osalta, jotka eivät ole suoraan valinnan piirissä, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin saaneiden asiakkaiden hoidon kokonaisvastuu olisi maakunnan liikelaitoksella, joka määrittelee palvelutarpeen (tekee hoitopäätöksen tai sosiaalihoitoa koskevan hallintopäätöksen) ja päättää asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käytöstä. Siten maakunnan liikelaitos vastaisi palvelujen yhteensovittamisesta samalla tavoin kuin nykyisin voimassa olevat säännökset edellyttävät. Nykyinen lainsäädäntö (asiakaslaki, vanhuspalvelulaki 980/2012, L 1301/2014) edellyttää, että asiakkaalle on laadittava palvelusuunnitelma, jossa määritellään, millainen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuus tarvitaan asiakkaan hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi ja hyvän hoidon turvaamiseksi. Lainsäädäntö edellyttää myös, että suunnitelman sisältö on sovitettava yhteen henkilön tarvitsemien muiden hallinnonalojen palvelujen ja tukitoimien kanssa, ja näiden tahojen on osallistuttava suunnitelman laadintaan. Lisäksi sosiaalihoitolaki edellyttää, että asiakkaalle on määrättävä asiakkuuden ajaksi omatyöntekijä, ellei se ole tarpeetonta tai asiakkaalle on nimetty muu palvelusta vastaava työntekijä. Eli uudistus ei muuttaisi jo olemassa olevia toimimattomia käytäntöjä. Ainoastaan toimija vaihtuisi maakunnan liikelaitokseksi. Maakunnan liikelaitoksen organisoinnista ja toimintatavoista riippuu, miten hyvin sote-palvelujen integrointi toteutuisi asiakkaan palveluissa.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

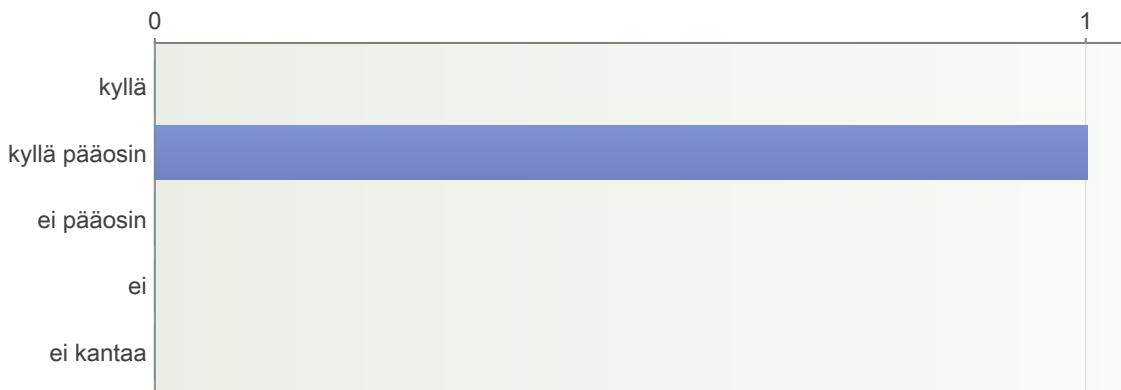
Vastaajien määrä: 1

- Voidaan arvioida, että hallituksen esityksen mukaiset sote-järjestäjäyksiköt pystyisivät potentiaalisesti toimimaan nykymallia tehokkaammin. Asetettu säästötavoite on kuitenkin suuruudeltaan ja aikataulultaan erittäin kunnianhimoinen, ja vastaisi hallituksen esityksen mukaan (HE 15/2017, kuvio 2, s. 228) yli kymmenen prosentin säästöä sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen käytettäviin menoihin vuonna 2029. Viimeaikaisten kansainvälisten vertailujen ja uudistuksesta tehdyn kansainvälisen arvioinnin mukaan Suomen terveydenhuollon kustannustehokkuus on korkealla tasolla. Tämä korostaa haasteellisuutta asetetun säästötavoitteen saavuttamisessa. Valinnanvapausmallin yksityiskohdilla on merkitystä kustannuskehitystavoitteen saavuttamiseen sisältyville riskeille. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan valinnanvapaus heikentää edellytyksiä sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatioon. Uudistuksen tavoitteiden mukaisella ICT-järjestelmien integroinnilla voidaan saavuttaa pidemmällä tähtäimellä kustannushyötyjä, mutta samalla uudistuksen toimeenpano lisää ICT- ja muiden investointien tarvetta ja hallinnon kustannuksia alkuvaiheessa.

Maakuntien talouden ohjaus- ja rahoitusmalli tukee kustannusten hillinnän tavoitetta, mutta samalla kustannusten tietoinen hillitseminen voi supistaa palveluvalikoimaa tai -tasoa, vaikka uudistuksen tarkoituksena on lisätä palvelujen tarjontaa.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

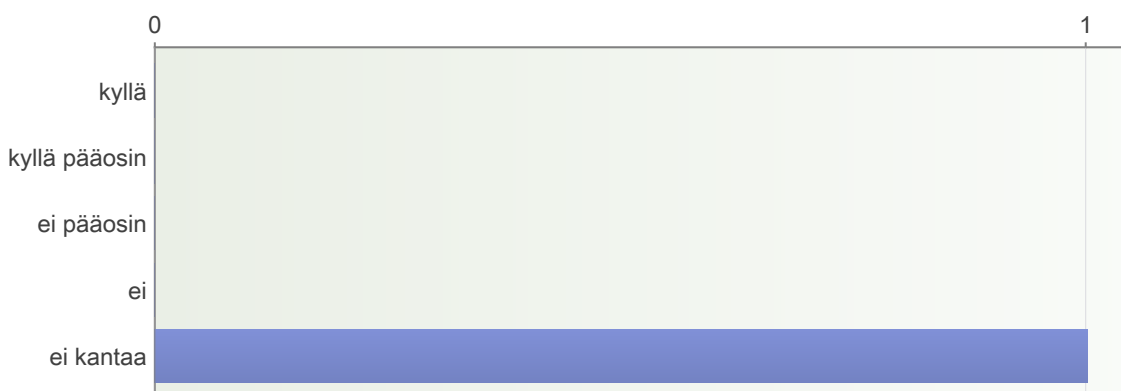
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä pääosin, koska maakuntavaltuutetut valittaisiin vaaleilla. Riskinä kuitenkin on, että maakunnassa suurilla kunnilla olisi enemmän vaikutusvaltaa päätöksiin. Lisäksi valtio käyttäisi vahvaa säädös- ja resurssiohjausta itse toimintaan, mikä rajoittaisi käytännössä maakuntien toiminnan kansanvaltaisuutta. Vaikka maakunnat voisivat vaikuttaa asiakkaasta maksettavaan korvausrakenteeseen (kapitaatio, suorite, kannustin), voisi valtio kuitenkin muuttaa rahoituksen yksityiskohtia asetuksella. Maakunnilla olisi myös vähemmän valtaa sote-palvelujen järjestämisessä kuin kunnilla, koska kunnilla olisi mahdollisuus käyttää verotulojaan palvelujen rahoittamiseen. Tätä mahdollisuutta maakunnilla ei olisi.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

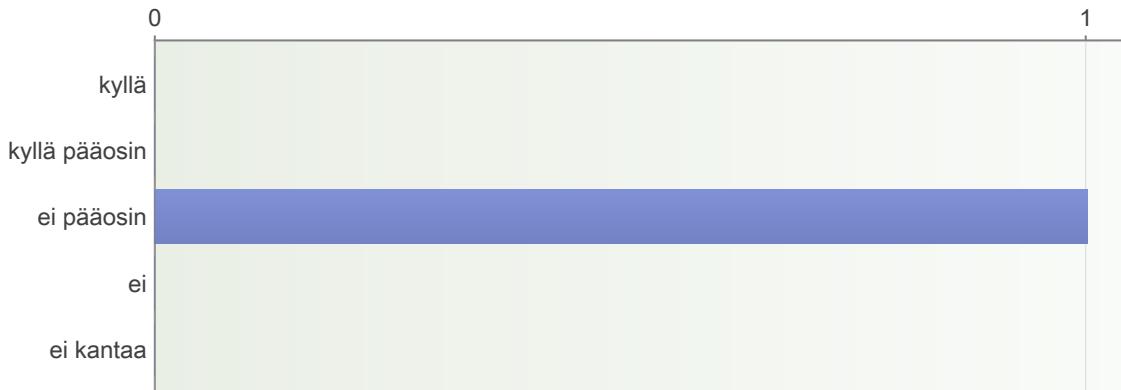
Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa, koska palveluinnovaatioiden käyttöönotto riippuu maakunnan tuottajille maksaman korvausten suuruudesta, siitä mahdollisesti jäävästä katteesta ja mahdollisista muista kannusteista. Toimintatapojen ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönotto on myös pitkälti kiinni johtamisesta ja asenteista.

Riskinä voidaan nähdä se, että valtion rahoitukseen perustuva rahoitusmalli ei luo maakunnille riittävästi kannustimia kustannustehokkaiden ratkaisujen hakemiseen niille määrättyjen tehtävien järjestämisessä.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

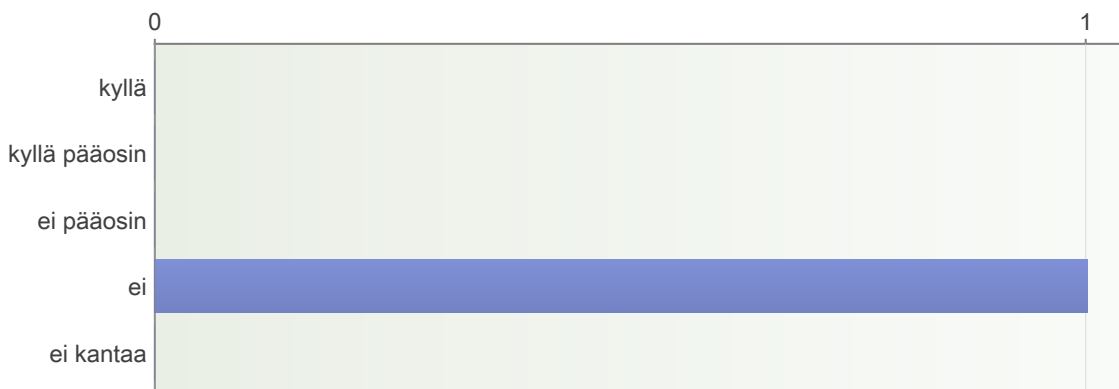
Vastaajien määrä: 1

- Terveydenhuollon palveluiden osalta säännökset mahdollisesti riittäisivät alkuvaiheessa, jos maakunnat määrittelisivät suoran valinnan palvelut samankaltaisiksi kuin nykyiset terveyskeskusten palvelut ovat, mutta sosiaalihuollon palveluiden osalta viittaaminen sosiaalihuoltolain 14.1 §:ään ei ole riittävä. Määrittely olisi haastavaa sellaisten palvelujen osalta, jossa tarvitaan viranomaispäätöksiä ja hallintopäätöksiä. Samanlaisia tilanteita voisi tulla myös terveydenhuollon puolella harvinaisissa sairauksissa tai kalliita hoitoja edellyttävissä tilanteissa laajennetun suoran valinnan palvelujen ja erikoissairaanhoidon välillä. Epäselvyyttä voisi esiintyä myös siinä, missä määrin maakunta kokoaa yhtiöihinsä suoran valinnan palveluita ja niitä muita palveluita, joita voisi hankkia asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla sekä muita lisäpalveluita, jotka asiakas kustantaa itse.

Koska päätösvalta suoran valinnan palvelujen määrittelystä olisi maakunnilla, ja maakuntien lähtökohdat ovat erilaiset, valtakunnallisten perusteiden määrittelyn tarkentaminen perustason ja laajennetun perustason palveluissa ei toisi ratkaisua tilanteeseen.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

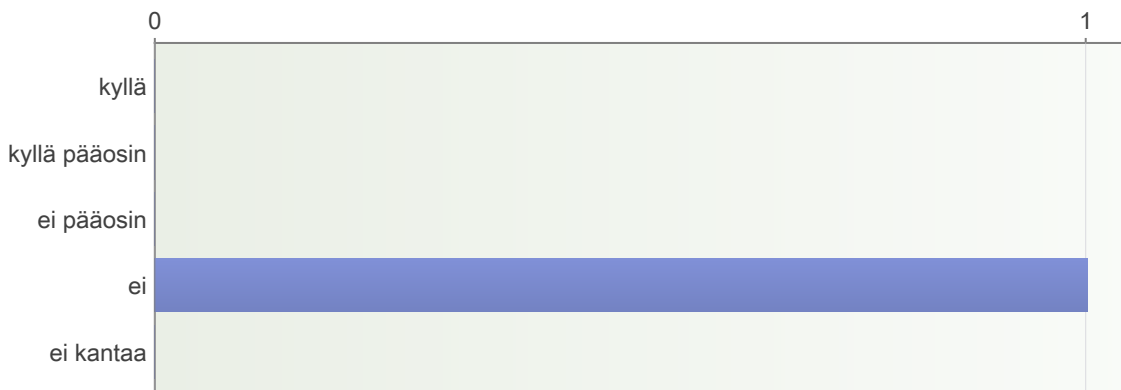
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei turvaa, koska maakunnan ohjaus ulottuisi vain suoran valinnan palvelun tuottajien (sote-keskusten) hyväksymiseen ja sopimukseen sekä palvelukokonaisuuksien ja palveluketjujen vähimmäismäärittelyyn. Maksusetelituottajia olisivat kaikki rekisteröidyt palvelun tuottajat. Nämä tuottajat vastaisivat itse toiminnastaan, ja olisivat vastuussa tuottamistaan palveluista maksusetelin antajalle eli sote-keskuksille tai maakunnan yhtiötetyn liikelaitokselle. Kokonaisvastuu lakiluonnoksen mukaan olisi suoran valinnan palvelun tuottajilla (sote-keskuksilla), jotka tekevät sopimuksia muiden palvelun tuottajien kanssa. Ohjaus ja vaikutusmahdollisuudet vaatisivat hyvää määrittelyä palvelukokonaisuuksien vähimmäistasoista sekä sopimusosaamista.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

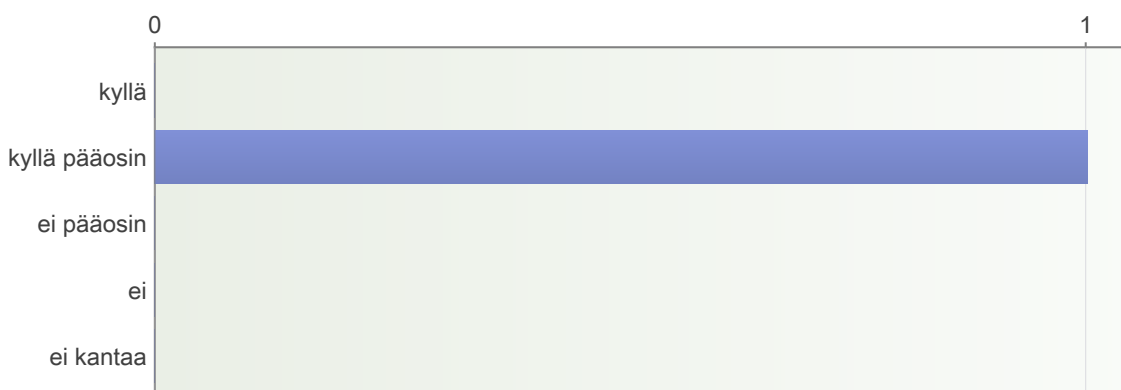
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen velvollisuuksiin kuuluisi kokonaisvastuu asiakkaan hoidosta, mutta oikeuksia saada tietoa ja arvioida maksusetelin määrittelemien palvelun tuottajien tarjoamien palvelujen laatua ei ole määritetty lakiluonnoksessa. Toisaalta vaikka oikeus olisikin määritetty, sote-keskuksilla tuskin olisi voimavaroja arvioida kaikkien rekisteröityjen palvelun tuottajien palveluja. Sote-keskus ei voisi vaikuttaa siihen, mitkä tahot tuottavat hoitokokonaisuuteen kuuluvia palveluja, koska asiakkaat valitsevat maksusetelin tuottamat palveluntuottajat.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

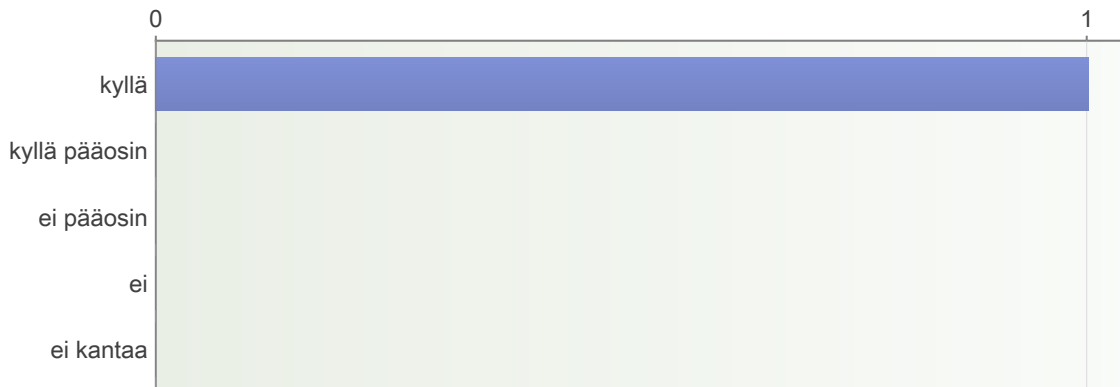
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mahdollistaa siltä osin, että asiakas voisi valita palvelun tuottajan ja voisi vaikuttaa palvelun toteutumisen ajankohtaan. Harvalla asiakkaalla olisi tosiasiallisesti mahdollisuus vaikuttaa saamansa palvelun laatuun.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

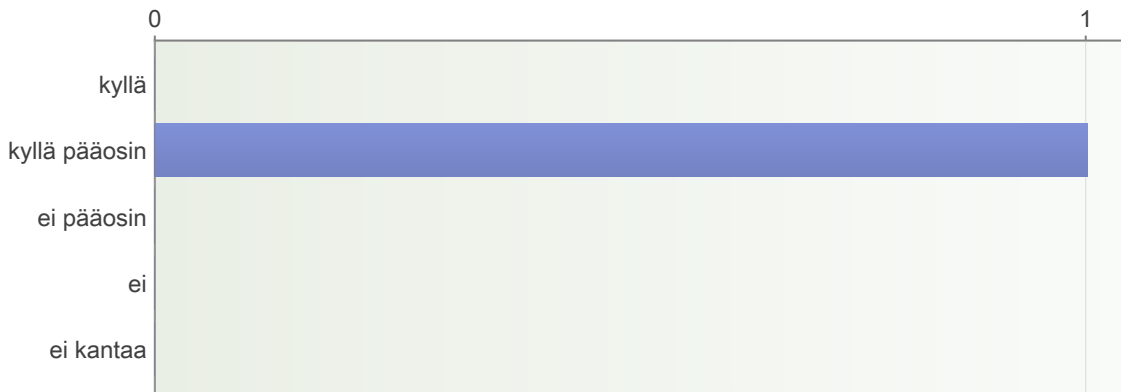
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaalla olisi laaja mahdollisuus valita palveluntuottaja mistä maakunnasta tahansa, käyttää maakunnan sisällä useimpia toimipisteitä, valita erityis- ja perustason palveluja tuottavat toimipisteet sekä mahdollisuus vaihtaa palveluntarjoajaa kerran vuodessa. Toisaalta laaja valinnanvapaus edellyttää, että asiakas olisi hyvin perillä siitä, mitä palvelujen kuuluu suoran valinnan piiriin ja millaisia palveluita maakunnan eri toimipisteistä on saatavilla.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

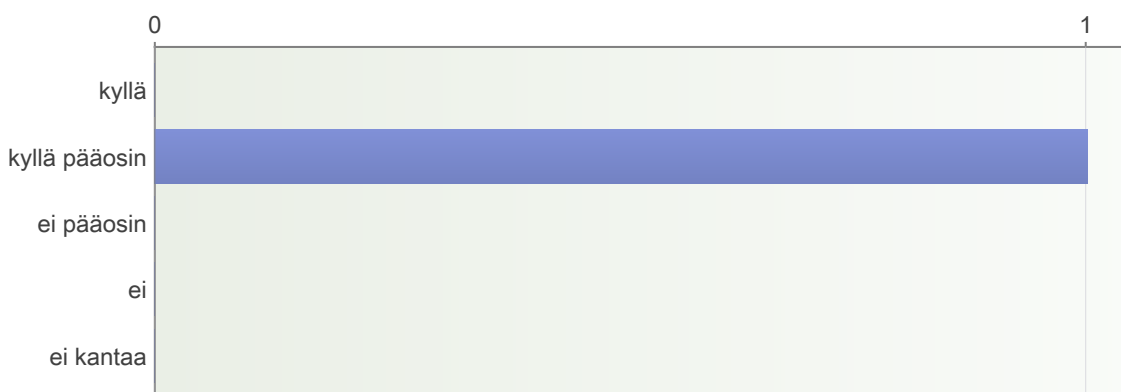
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä silloin, kun asiakkaalla ei ole erityisiä tai laajoja palvelutarpeita. Paljon palveluja tai erityispalvelujan tarvitsevien osalta tilanne olisi toinen. Vaikka maakunta määritteli asiakkaan palvelutarpeen hoito- tai hallintopäätöksellä, lakiluonnos korostaa asiakkaan vapautta valita palveluntuottajat. Tällöin vastuuta käytännössä siirtyisi asiakkaalle myös palvelukokonaisuuden hallinnasta. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista silloin, kun asiakkaalla on vaikeuksia hahmottaa monenlaisten palvelumuotojen ja palvelutarjoajien joukosta itselleen sopiva kokonaisuus. Kun kyse on erikoissairaanhoidon palveluista, päätöksenteko vaatisi erityisosaamista.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

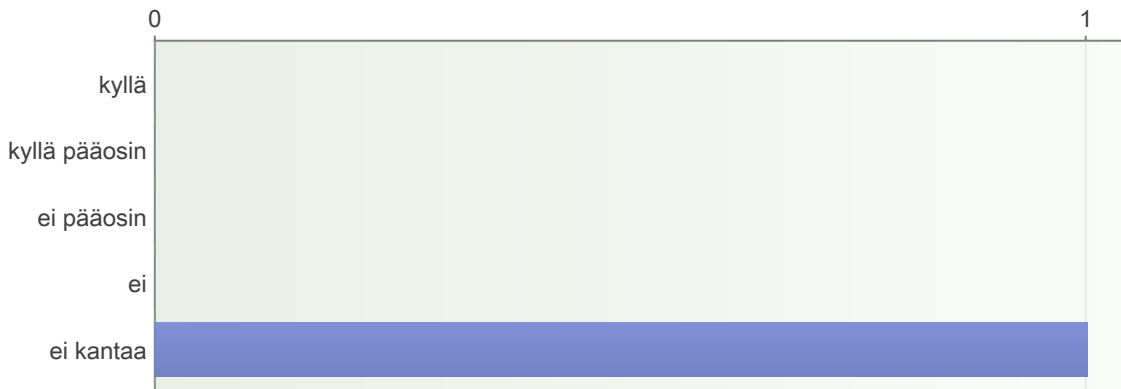
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa kyllä, koska palvelutarpeen arviointi olisi yksiselitteisesti maakunnan liikelaitoksella. Asiakkaan laaja vapaus valita eri palvelutarpeiden palveluiden tuottajat vähentäisi maakunnan ohjausmahdollisuutta ja edellyttäisi, että asiakassetelituottajien valvonta ja seuranta toimivat tehokkaasti. Käytännössä maakunnan vaikutusmahdollisuudet rajoittuisivat palveluntuottajilta hankittavien palvelujen vähimmäismäärän määrittelyyn.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

33. Vapaamuotoiset huomiot.

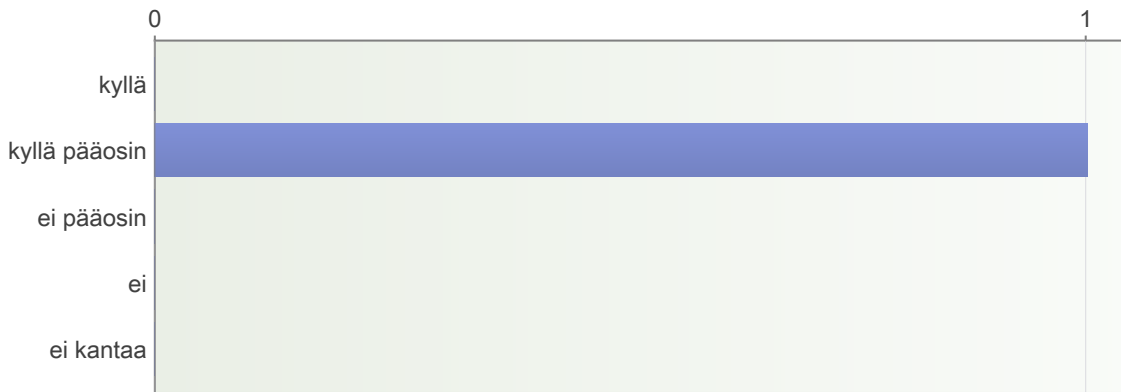
Vastaajien määrä: 1

- Lakiesitysluonnoksessa lähdetään siitä, että asiakas haluaa asiakassetelin. Sen sijaan lakiesitysluonnoksessa vähäisemmälle huomioille jää se, miten asiakkaat valinnanvapaus toteutuu silloin, kun hän kieltäytyy tarjotusta asiakassetelistä. Lakiluonnoksen mukaan tällöin maakunnan olisi järjestettävä palvelut muulla tavoin, esim. ostopalveluin, mutta asiaa ei määritellä tarkemmin.

Jotta asiakassetelin vähimmäistaso 15 % ei suoran valinnan piirissä olevien palvelujen kokonaiskuluista täytyisi, maakunnan olisi tarkasti määriteltävä mitä nämä palvelut ovat ja arvioitava niiden volyyymi etukäteen.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

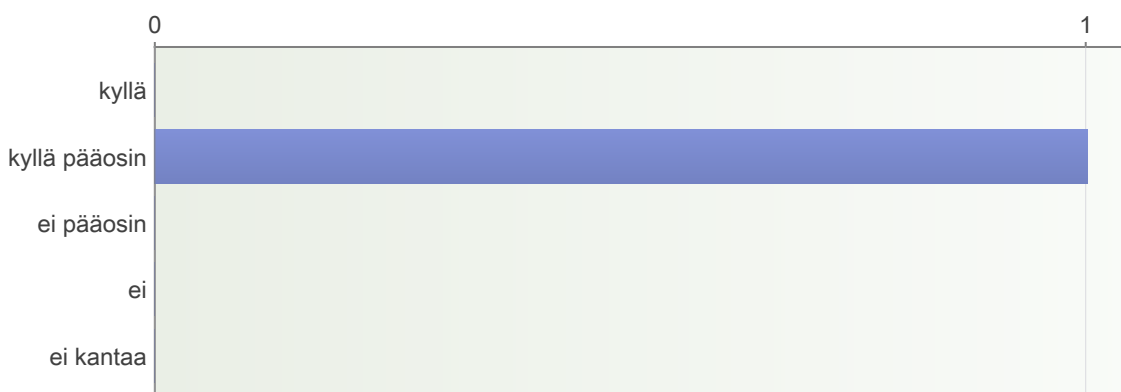
Vastaajien määrä: 1

- Pääosin kyllä, mutta henkilökohtaisen budjetin suuruus ja palvelutarpeiden arviointi määrittelisivät pitkälti lopputuloksen. Asiakas voisi periaatteessa valita tuottajan, päättää kuinka paljon budjetista kuluttaa mihinkin palvelutarpeeseensa ja milloin. Lisäksi hän voisi päättää palvelun ajankohdasta. Harva henkilökohtaiseen budjettiin oikeutettu asiakas kuitenkaan pystyisi itse suunnittelemaan palvelukokonaisuuttaan, vaan tarvitsee paljon tukea päätöksentekoon. Koska terveydenhuollon ja sosiaalihuollon päätökset tehdään eri prosessissa, palveluiden integraation toteutuminen on haastavaa. Lisäksi valinnanvapausjärjestelmän luominen onnistuisi parhaiten niillä alueilla, joissa on jo markkinoita ja riittävä asiakaspohja niiden luomiseen.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

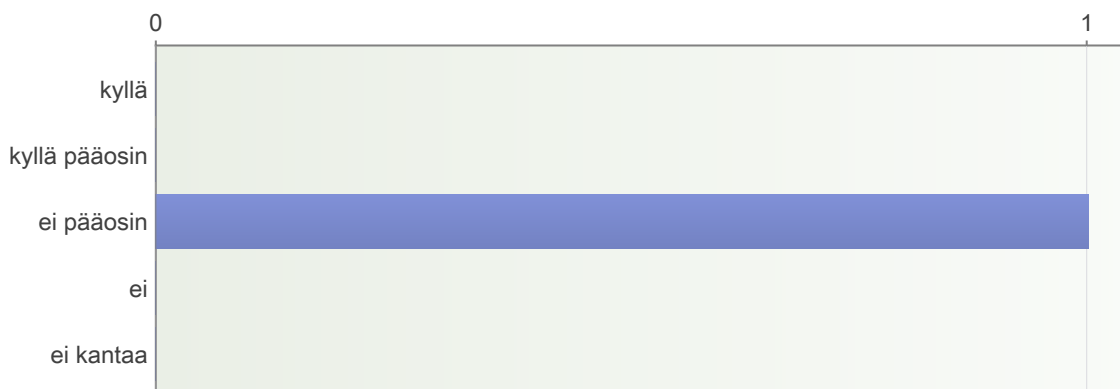
Vastaajien määrä: 1

- Jos tarkastellaan asiakkaan näkökulmasta, ehdotetut säännökset mahdollistaisivat sen, että lähes kaikki asiakkaat voisivat valita. Tällöin kysymys ei välttämättä olisi valinnanvapaudesta vaan delegoidusta päätöksenteosta, vaikka säännösten mukaan päätöksenteossa tukeva henkilö ei tekisi päätöksiä asiakkaan puolesta. Käytännössä olisi vaikeaa tehdä eroa siitä, milloin päätöksentekoa tukeva henkilö ei tosiasiallisesti vaikuta päätökseen. Lisäksi työnjako tukihenkilön ja hänen edunvalvojansa välillä on epäselvä. Säännökset tuetusta päätöksenteosta osoittavat, että valinnanvapausjärjestelmä olisi liian monimutkainen asiakkaille, jotka eivät terveydentilansa tai ikänsä perusteella pysty valitsemaan palveluja.

Julkisen vallan näkökulmasta uudet säännökset siirtäisivät kustannuksia tuomioistuimilta maakunnille ja lisäävät tätä kautta maakunnan hallinnollisia kustannuksia ja byrokratiaa. Tämä johtuu siitä, että ehdotetut säännökset olisivat samoja kuin holhoustoimilaissa. Holhoustoimilain mukaisena laillisena edustajana toimiva henkilö on oikeutettu palkkioon tekemästään työstä.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

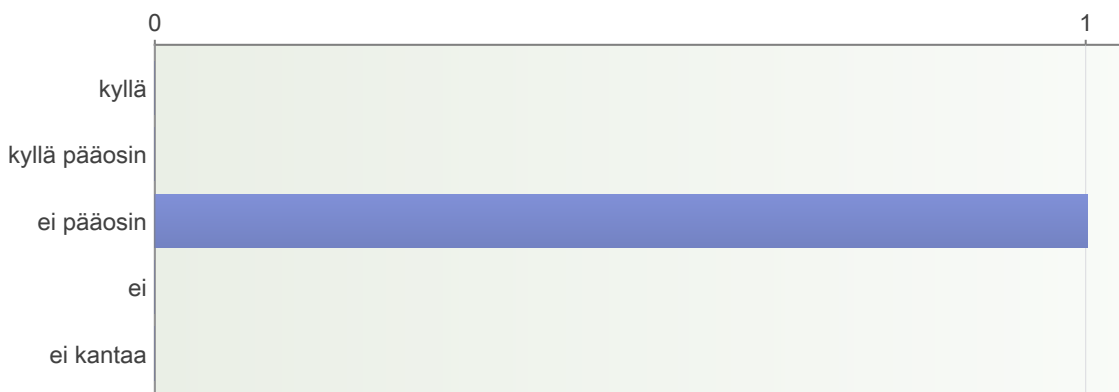
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 31 § antaa maakunnalle mahdollisuuden asettaa lakisääteisten vaatimusten lisäksi muita ehtoja suoran valinnan palvelujen tuottajille. Maakuntakohtaiset hyväksymis- ja sopimusmenettelyt johtaisivat palvelutarjonnan eroavaisuuksiin saatavuudessa ja laadussa eri alueilla. Säännökset hyväksymismenettelyistä olisivat raskaita, mikä rasittaa pieniä toimijoita ja voisi olla esteenä markkinoilletulolle. Uudistus edellyttäisi maakunnilta vahvaa panostusta tilaajaosaamiseen. Ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt eivät ilmeisesti ulottuisi suoran valinnan palveluntuottajan alihankkijiin suoraan, vaan jäisivät palveluntuottajan ilmoituksen varaan. Akkreditointi edellyttäisi yhdenmukaisia kriteerejä sekä myös suositeltavia akkreditoijia. Akkreditointi on myös kallista ja aikaa vievää. Ilmoitukset omavalvontasuunnitelmista vaaditaan palveluntuottajilta rekisteröitymisen yhteydessä, jolloin maakuntien tulisi määritellä etukäteen palvelukohtaisten omavalvontasuunnitelmien vaatimukset.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa kuvaukset sopimusmenettelyt ovat keskeneräisiä. Sopimusmenettelyissä ei oteta huomioon palvelun tuottajan alihankintaa ja kokonaisvastuuta. Palvelun tarjoajalla, jotka tarjoaisivat palveluja useamman maakunnan alueella, olisi vaikeuksia sovittaa yhteen palveluja eri maakuntien vaatimuksien mukaan. Jos maakunnat laatisivat erilaisia maksuperusteita, tämä vaikeuttaisi palvelun tuottajien palvelujen hallintaa. Sopimusmenettelyt olisivat raskaita, resursseja ja aikaa vieviä. Sopimusmenettelyt perustuisivat kahdenkeskisiin sopimuksiin. Lakiluonnos ei ota kantaa maakunnan mahdollisuuteen solmia yhteisiä sopimuksia samojen palvelujen vaatimukset täyttäviä palveluntarjoajien kanssa tai solmia sopimus saman palvelun tuottajan kanssa sekä suoran valinnan piirissä olevista palveluista sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin palveluista. Lakiluonnoksen mukaan maakunnan liikelaitos tekisi vastaavat sopimukset myös omistamiensa yhtiöiden kanssa.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säädökset ovat keskeneräisiä.

Suoran valinnan palvelujen tuottajan kokonaisvastuuvollisuus on haastava. Jos palvelun tuottaja käyttäisi alihankintaa tai tuottaisi palveluja verkostossa, sen tulisi tehdä sopimuksia myös näiden tuottajien kanssa.

Myös maakunnan yhtiöittämisestä olisi säädettävä tarkemmin (osakeyhtiö/ osuuskunta, osakkeen omistusosuus, omistajaohjaus).

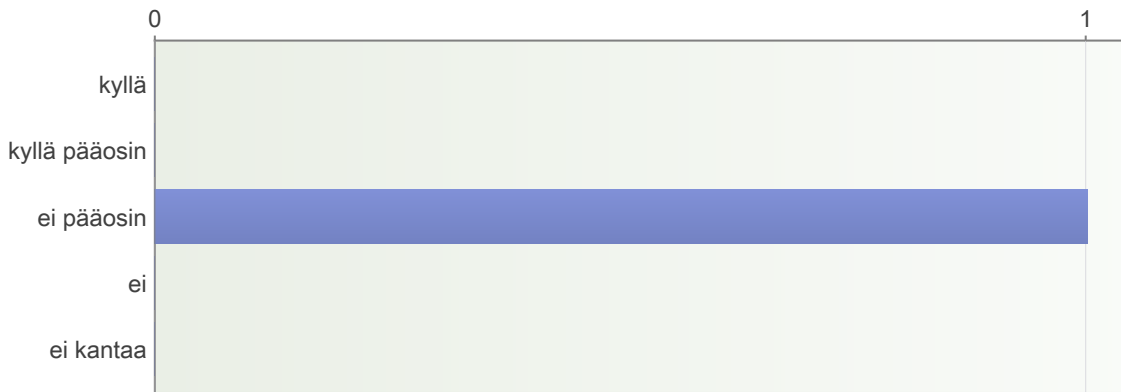
Palvelun tuottajan tulisi olla erittäin hyvin selvillä kunkin maakunnan eri palvelumuotojen määritelmistä, palvelukokoisuuksien vähimmäisvaatimuksista ja muista ehdoista.

Pykälien 44§ ja 45§ palvelun tuottajien kirjanpitoa, tilinpäätös- ja verotustietoja koskevat säännökset edellyttävät palvelujen tuottajan toiminnan taloudellisesta eriyttämisestä ja ovat varsin tiukat. Tämä tuottaa pienille tuottajille merkittävän hallinnollisen haasteen ja voi toimia markkinoille tulon esteenä. Ylipäätään kokonaisuus olisi hallinnoinnin osalta vaikeasti hallittava, joka rasittaa erityisesti pieniä palvelun tuottajia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

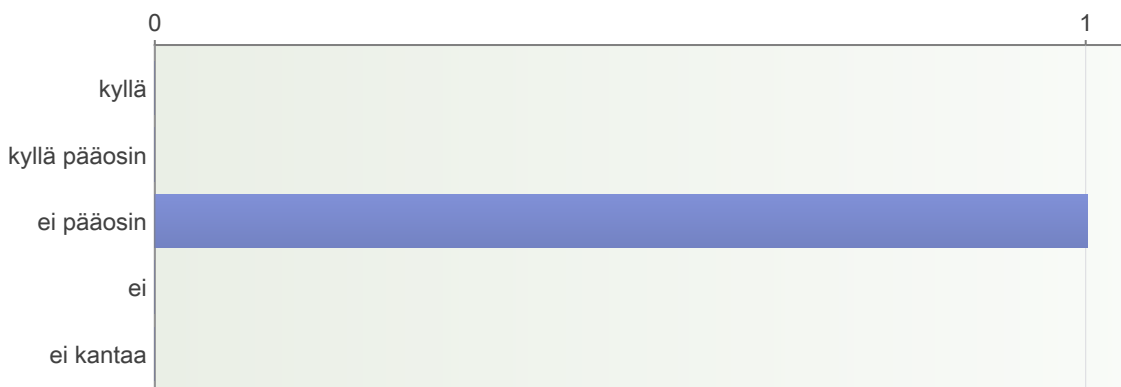
- Korvausjärjestelmälle pykälässä 49 §:ssä asetetut tavoitteet ja vaatimukset olisivat vaikeasti saavutettavissa ja osin ylimitoitettuja. Ne sisältävät sekä valtakunnallisia, maakunnallisia/alueellisia että väestö- ja yksilölähtöisiä tavoitteita ja taloudellisia sekä kustannustehokkuuteen ja palvelun laatuun perustuvan kilpailun vaatimuksia.

Pykälä 51§ määrittäisi, että maakunnan on korvattava kaikista suoran valinnan palveluista 80-100 % kiinteällä korvauksella, joka käytännössä perustuisi asiakasmäärään. Asiakasmäärän ohella kiinteään korvaukseen vaikuttaisivat valtakunnalliset tarvetekijät (maakunnan asukkaiden ikä, sukupuoli ja työssäkäynti) ja niille määritellyt kansalliset tai maakunnan omat painokertoimet. Maakunnilla olisi mahdollisuus määritellä asiakasryhmäkohtaisia kiinteitä korvauksia.

Lakiluonnoksessa kuvattu järjestelmä on looginen, mutta hyvin monimutkainen ja sen kannustavuus on kyseenalainen. Se ohjaisi ainakin alkuvaiheessa siihen, että maksuperuste olisi pelkästään kapitaatioperusteinen ja valtakunnallisiin tarvetekijöihin perustuva. On mahdotonta arvioida, kuinka hyvin tämä riittäisi turvaamaan palvelujen riittävän rahoituksen ja mikä vaikutus sillä olisi todellisuudessa palveluiden laatuun.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

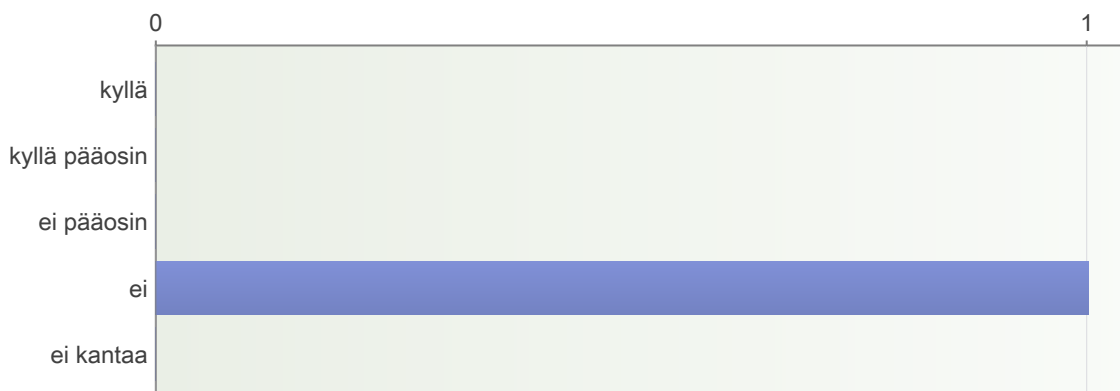
- Kannustinperusteiset korvaukset perustuisivat ennalta määriteltyihin lainsäädännön edellyttämiä laatuvaatimuksia korkeampaan laatutasoon ja sille määriteltyihin mittareihin.

Suoriteperusteiset korvaukset olisivat maakunnan määriteltävissä, mutta koskisivat vain sitä osaa korvauksesta, joka ei kuuluisi kiinteään korvauksen piiriin (0-20%). Suoriteperusteisen korvauksen osuus olisi pieni, mikä mahdollisesti vähentäisi innokkuutta toiminnan tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi.

Monimutkaisuudesta johtuen kannusteperusteisia korvauksia tuskin aluksi käyttäisiin, vaan järjestelmä ohjaisi käyttämään suoriteperusteisia korvauksia silloin kun se on mahdollista.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälässä 71§ ei ole siirtymäsäännöksiä vaan lain voimaantulo. Palvelusetelilain kumoaminen ei välttämättä onnistu, elleivät tiedonhallintapalvelut olisi kunnossa.

Pykälässä 72 § siirtymäsäännösten eriaikaisuus aiheuttaisi ongelmia. Kaikkien tuottajien pitäisi siirtyä käyttämään järjestelmää samanaikaisesti vuonna 2021. Eriaikaisen siirtymisen seurauksena nykyisten kunnallisten palvelujen piirissä olevat asiakkaat olisivat eriarvoisessa asemassa, koska maakunnan oman toiminnan piirissä olevina he pääsisivät siirtymään valitsemilleen tuottajille vasta viimeistään 2021. Uudet asiakkaat olisivat tavallaan paremmassa asemassa ”vanhoihin asiakkaisiin” nähden. Tämä taas antaisi suoran valinnan toimijoille mahdollisuuden kermankuorintaan.

Koska kunnan pitäisi ottaa ilmoittautumisia vastaan 6 kk ennen tuotantovastuun siirtämistä, edellyttäisi tämä, että tiedonhallintapalvelut toimivat jo kesäkuussa 2018. Tällöin maakunnan olisi määriteltävä ehdot ja korvauserusteet palvelujen tuottajille. Suoran valinnan palvelujen kanssa samanaikaisesti alkaisi toimia myös maksusetelituottajat. Suoran valinnan tuottajien olisi tiedettävä korvauserusteet, jotta ne voisivat määrittellä oman maksusetelinsä arvon.

Lakiluonnoksen aikataulu on siten epärealistinen, kun samaan aikaan vasta rakennetaan maakuntahallintoa.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Toteuttamisaikataulu siirtymäaikoineen on liian kireä. Esitys antaisi maakunnille suuren päätösvallan palvelujen määrittelyssä ja paljon veloitteita yhtiöittämisen suhteen.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

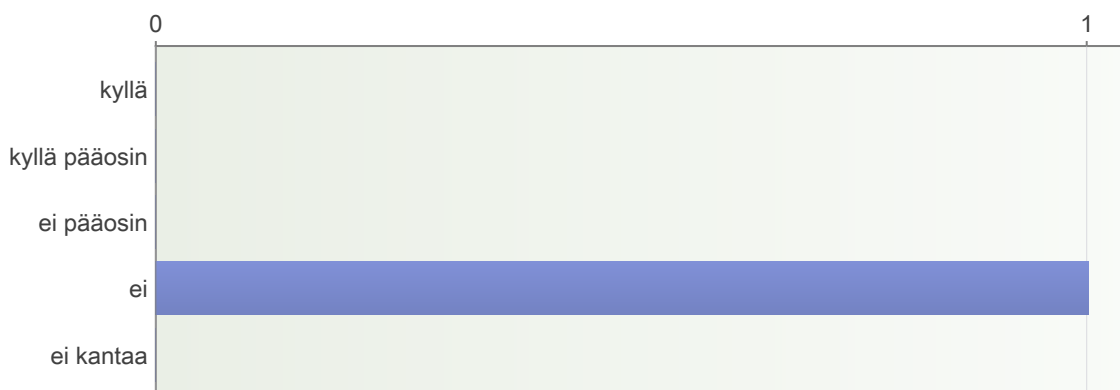
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos ohjaa vahvasti maakuntia yhtiöittämään omia palvelujaan ja järjestämään tietty osa palveluista muiden toimijoiden kautta. On kuitenkin vaikea sanoa, missä määrin uudistus lisäisi sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoita. Palvelujen tuottajille maksettava korvausten suuruus sekä suoran valinnan palveluntuottajia koskevat vaatimukset ja sopimusehdot määrittävät palvelujen tuottajien halukkuutta tulla markkinoille. Lisäksi markkinoiden muodostumiseen vaikuttavat myös asiakkaiden valinnat. Esitys vaikuttaa olevan edullisempi suurille kaupallisille toimijoille kuin pienyrityksille ja 3. sektorin toimijoille.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienten toimijoiden tulo markkinoille riippuisi suoran valinnan palveluissa siitä, mikä olisi maksusetelin arvo, kuinka paljon suoran valinnan palveluntuottajat hankkisivat palveluja maksusetelillä, millainen olisi sote-keskusten palveluvalikoimasta ja miten asiakkaat valitsisivat. Lisäksi edellytyksiin vaikuttaa maakunnan päätös siitä, kuinka suuria palvelukokonaisuuksia se määrittäisi suoran valinnan palveluihin. Yhtiöittämis-, kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuudet voisivat olla ylivoimaisia pienille toimijoille annetussa siirtymäajassa.

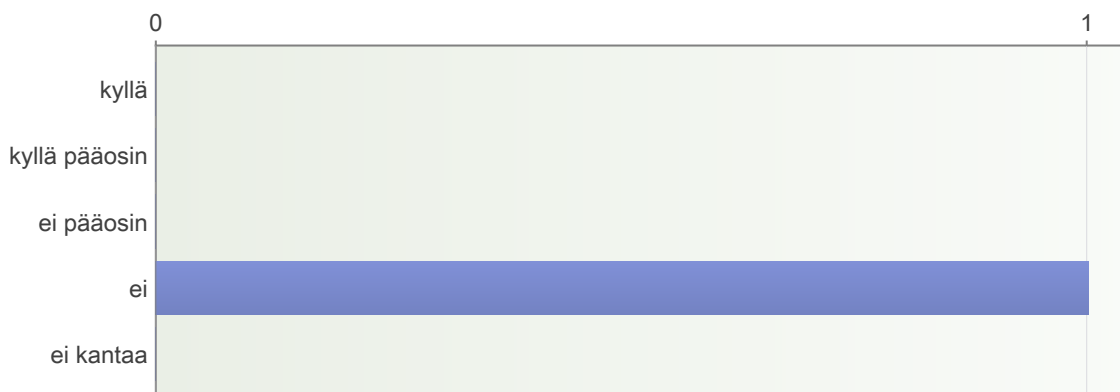
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Kysymykseen ei voi vastata uudistuksen tässä vaiheessa.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

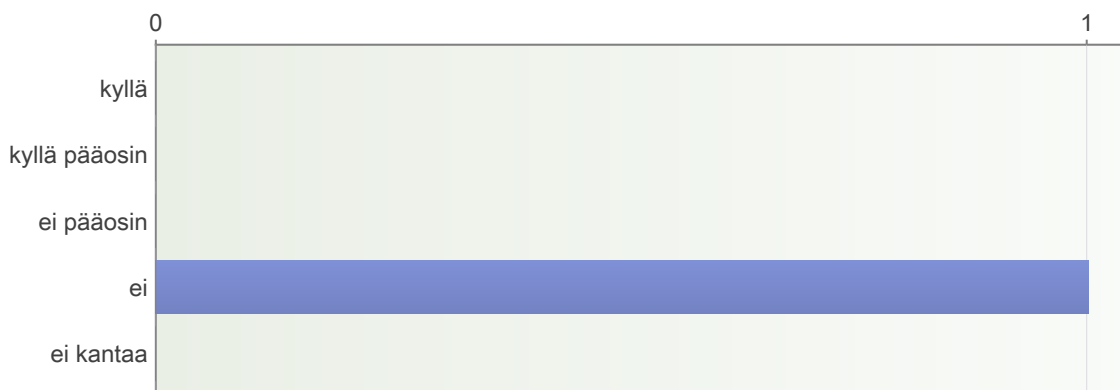
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- palveluntuottajan näkökulmasta ei, koska lakiesitysluonnos aiheuttaisi palveluntuottajille taloudellisen riskin investointien ja kapasiteetin käytölle. Vaikka asiakas listautuisi, ei asiakas välttämättä suun tarkastuksen jälkeen käyttäisi ko. yksikön palveluja vaan voisi siirtyä käyttämään toisen palveluntuottajan asiakkaaksi. Tästä huolimatta tarkastuksen tehnyt suun terveydenhuollon yksikkö olisi kokonaisvastuussa hoidosta.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laajan rakenteellisen uudistuksen vaikutusarviointi on erittäin haasteellista. Hallituksen esityksen yleisperusteluissa tuodaan hyvin esiin vaikutusarvioon liittyvät puutteet ja epävarmuudet. VTV korostaa valinnanvapauslainsäädännön vaikutusta koko uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseen ja uudistuksen riskeihin. Tästä näkökulmasta ei ole optimaalista, että valinnanvapausmallin tämänhetkinen muotoilu ei ole mahdollistanut sen riittävää vaikutusarviointia.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävistä säädetään Suomen perustuslain 90 §:ssä ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa. Tarkastusviraston tehtävien osalta nyt esillä olevaan kokonaisuuteen liittyvä säädösvalmistelu ja sitä koskeva lausuntomenettely toteutetaan erikseen.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja sote-palvelujen integraatio:

Sote-uudistus lähtökohtaisesti parantaisi palvelujen yhdenvertaista saatavuutta valinnanvapauden laajentuessa, mutta todellisuudesta palvelujen saatavuus riippuu palvelun tarjoajien määrästä ja palveluvalikoiman sisällöstä, joissa tulee olemaan alueellisia eroja. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus tuskin toteutuu samalla tavalla eri puolilla maata.

Asiakaan vaikutusmahdollisuus omiin palveluihin riippuu kuitenkin sekä palvelujen markkinoista että palveluihin ohjauksesta ja palveluista saatavan tiedon laadusta. Jos alueella ei julkisen tarjoajan lisäksi ole muita palveluntuottajia, asiakkaiden valinnanmahdollisuus omiin palveluihinsa ei lisäännä. Alueilla, joilla palvelun tarjonta on laajaa, asiakkaan todellinen vaikutusmahdollisuus omiin palveluihinsa edellyttää tehokasta ja korkeatasoista informaatiojärjestelmää valittavista palveluista ja niiden sopivuudesta asiakkaan tarpeisiin.

Asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita ei toteutuisi uudistuksessa kovin hyvin. Niiden palveluiden osalta, jotka eivät ole suoraan valinnan piirissä, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin saaneiden asiakkaiden hoidon kokonaisvastuu olisi maakunnan liikelaitoksella, joka määrittelee palvelutarpeen ja päättää asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käytöstä. Siten maakunnan liikelaitos vastaisi palvelujen yhteensovittamisesta samalla tavoin kuin nykyisin voimassa olevat säännökset edellyttävät. Maakunnan liikelaitoksen organisoinnista ja toimintatavoista riippuu, miten hyvin sote-palvelujen integrointi toteutuisi asiakkaan palveluissa.

Säästötavoite:

Asetettu 3 mrd:n euron säästötavoite on suuruudeltaan ja aikataulultaan erittäin kunnianhimoinen, ja vastaisi hallituksen esityksen mukaan yli kymmenen prosentin säästöä sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseen käytettäviin menoihin vuonna 2029. Kansainvälisten vertailujen ja arvioinnin mukaan Suomen terveydenhuollon kustannustehokkuus on jo nyt korkealla tasolla. Tämä lisää asetetun säästötavoitteen saavuttamisen haastetta. Valinnanvapausmallin yksityiskohdilla on merkitystä kustannuskehitystavoitteen saavuttamiseen sisältyville riskeille. Uudistuksen tavoitteiden mukaisella ICT-järjestelmien integroinnilla voidaan saavuttaa pidemmällä tähtäimellä kustannushyötyjä, mutta samalla uudistuksen toimeenpano lisää ICT- ja muiden investointien tarvetta ja hallinnon kustannuksia alkuvaiheessa. Kustannusten tietoinen hillitseminen valtion talousohjauksen mahdollistaminen keinoin voi supistaa palveluvalikoimaa tai -tasoa.

Hyväksymis- ja sopimusmenettelyt sekä valvonta:

Säännökset antavat maakunnalle mahdollisuuden asettaa lakisäätöisten vaatimusten lisäksi muita ehtoja suoran valinnan palvelujen tuottajille. Maakuntakohtaiset hyväksymis- ja sopimusmenettelyt johtaisivat palvelutarjonnan eroavaisuuksiin saatavuudessa ja laadussa eri alueilla.

Ilmoitukset omavalvontasuunnitelmista vaadittaisiin palveluntuottajilta rekisteröitymisen yhteydessä, jolloin maakuntien tulisi määritellä etukäteen palvelukohtaisten omavalvonta-suunnitelmien vaatimukset. Ilmoitus- ja hyväksymismenettelyt eivät ilmeisesti ulottuisi suoran valinnan palveluntuottajan alihankkijiin suoraan, vaan jäisivät palveluntuottajan ilmoituksen varaan.

Sopimusmenettelyt olisivat raskaita ja perustuisivat kahdenkeskisiin sopimuksiin. Lakiluonnos ei ota kantaa maakunnan mahdollisuuteen solmia yhteisiä sopimuksia samojen palvelujen vaatimukset täyttäviä palvelutarjoajien kanssa tai solmia sopimus saman palvelun tuottajan kanssa sekä suoran valinnan piirissä olevista palveluista sekä asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin palveluista. Sopimusmenettelyissä ei oteta

huomioon palvelun tuottajan alihankintaa ja kokonaisvastuuta.

Palvelun tarjoajalla, jotka tarjoaisivat palveluja useamman maakunnan alueella, olisi vaikeuksia sovittaa yhteen palveluja eri maakuntien vaatimuksien mukaan. Jos maakunnat laatisivat erilaisia maksuperusteita, tämä vaikeuttaisi palvelun tuottajien palvelujen hallintaa. Lakiluonnoksen mukaan maakunnan liikelaitos tekisi vastaavat sopimukset myös omistamiensa yhtiöiden kanssa.

Korvausjärjestelmän toimivuus:

Korvausjärjestelmälle asetetut tavoitteet ja vaatimukset olisivat vaikeasti saavutettavissa ja osin ylimitoitettuja. Ne sisältävät sekä valtakunnallisia, maakunnallisia/alueellisia että väestö- ja yksilölähtöisiä tavoitteita ja taloudellisia sekä kustannustehokkuuteen ja palvelun laatuun perustuvan kilpailun vaatimuksia.

Lakiluonnoksessa kuvattu järjestelmä on looginen, mutta hyvin monimutkainen ja sen kannustavuus on kyseenalainen. Se ohjaisi ainakin alkuvaiheessa siihen, että maksuperuste olisi pelkästään kapitaatioperusteinen ja valtakunnallisiin tarvetekijöihin perustuva.

Monimutkaisuudesta johtuen kannusteperusteisia korvauksia tuskin aluksi käyttäisiin, vaan järjestelmä ohjaisi käyttämään suoriteperusteisia korvauksia silloin kun se on mahdollista.

Suoriteperusteiset korvaukset koskisivat vain sitä osaa korvauksesta, joka ei kuuluisi kiinteään korvauksen piiriin (0-20%). Suoriteperusteisen korvauksen pieni osuus mahdollisesti vähentäisi innokkuutta toiminnan tehostamiseksi ja laadun parantamiseksi.

Kilpailuneutraliteetin toteutuminen:

Palvelujen tuottajille maksettava korvausten suuruus sekä suoran valinnan palveluntuottajia koskevat vaatimukset ja sopimusehdot määrittävät palvelujen tuottajien halukkuutta tulla markkinoille.

Esitys vaikuttaa olevan edullisempi suurille kaupallisille toimijoille kuin pienyrityksille ja 3. sektorin toimijoille. Kokonaisuus olisi hallinnoinnin osalta vaikeasti hallittava. Säännökset hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä olisivat raskaita. Palvelun tuottajien kirjanpitoa, tilinpäätös- ja verotustietoja koskevat säännökset edellyttävät palvelujen tuottajan toiminnan taloudellisesta eriyttämisestä ja ovat varsin tiukat. Nämä seikat voisivat muodostua pienten toimijoiden markkinoille tulon esteeksi.

Siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännösten eriaikaisuus aiheuttaisi ongelmia. Kaikkien tuottajien pitäisi siirtyä käyttämään järjestelmää samanaikaisesti vuonna 2021. Eriaikaisen siirtymisen seurauksena nykyisten kunnallisten palvelujen piirissä olevat asiakkaat olisivat eriarvoisessa asemassa, koska maakunnan oman toiminnan piirissä olevina he pääsisivät siirtymään valitsemilleen tuottajille vasta viimeistään 2021. Uudet asiakkaat olisivat tavallaan paremmassa asemassa "vanhoihin asiakkaisiin" nähden. Tämä taas antaisi suoran valinnan toimijoille mahdollisuuden kermankuorintaan.

Koska kunnan pitäisi ottaa ilmoittautumisia vastaan 6 kk ennen tuotantovastuun siirtämistä, edellyttäisi tämä, että tiedonhallintapalvelut toimivat jo kesäkuussa 2018. Tällöin maakunnan olisi määriteltävä ehdot ja korvausperusteet palvelujen tuottajille. Suoran valinnan palvelujen kanssa samanaikaisesti alkaisi toimia myös maksusetelituottajat. Suoran valinnan tuottajien olisi tiedettävä korvausperusteet, jotta ne voisivat määritellä oman maksusetelinsä arvon.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.